

Zakres materiału z j. angielskiego do matury próbnej dla klas trzecich

Poziom podstawowy :

- *Zakres leksykalny:*
 - człowiek,
 - dom,
 - szkoła,
 - praca,
 - życie rodzinne i towarzyskie,
 - żywienie,
 - zakupy i usługi,
 - podróżowanie i turystyka,
 - kultura,
 - sport,
 - zdrowie,
 - nauka i technika,
 - świat przyrody,
 - państwo i społeczeństwo,
 - kultura krajów anglojęzycznych

- *Gramatyka:*
 - czasy: teraźniejsze, przeszłe, presentperfect, przyszłe,
 - czasowniki modalne,
 - zdania warunkowe,
 - strona bierna,
 - mowa zależna,
 - pytania pośrednie,
 - składnia czasowników,
 - rzeczowniki policzalne / niepoliczalne,
 - przedimki i określniki,
 - konstrukcje: there is, there are,
 - zaimki nieokreślone,
 - formy dzierżawcze,
 - przymiotniki,
 - zdania przydawkowe,
 - spójniki,
 - przyimki.

- *Formy wypowiedzi pisemnej:*
 - krótki tekst użytkowy: list nieformalny,
 - dłuższy tekst użytkowy: list prywatny, list formalny, artykuł;

- *Sprawności językowe:*
 - rozumienie tekstu słuchanego,
 - rozumienie tekstu czytanego,

- wypowiedź pisemna – krótki tekst użytkowy i dłuższy tekst użytkowy,
- rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych.

Poziom rozszerzony

- *Zakres leksykalny:*

Te same kategorie, jak na poziomie podstawowym, ale urozmaiczone słownictwo na poziomie rozszerzonym.

- *Gramatyka:*

Te same zagadnienia, jak na poziomie podstawowym oraz:

- czasy past perfect, future perfect, future in the past,
- czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym,
- imiesłowy czynne i bierne,
- inwersja stylistyczna,
- zaawansowane konstrukcje w stronie biernej oraz *causativehave*,
- mowa zależna – czasowniki służące do relacjonowania i inne konstrukcje relacjonujące,
- pytania o podmiot, dopełnienie i pośrednie,
- question tags i tag questions,
- rzeczowniki złożone, użyte przymiotnikowo,
- przymiotniki złożone, miejsce przymiotnika w zdaniu, złożone konstrukcje służące do porównywania,
- przysłówki – stopniowanie, miejsce w zdaniu,
- zaimki względne, zwrotne i emfaticzne, wzajemne, nieokreślone, bezosobowe,
- przyimki miejsca, czasu, przyczyny, sposobu, po niektórych czasownikach i przymiotnikach,
- spójniki,
- zdania z podmiotem *it*, *there*, z dwoma dopełnieniami, wykrzyknikowe,
- zdania współrzędnie złożone: podmiotowe, orzecznikowe, dopełnieniowe, przydawkowe ograniczające i opisujące, okolicznikowe (celu, czasu, miejsca, porównawcze, przyczyny, przyzwolenia, skutku, sposobu, stopnia),
- zdania warunkowe wszystkich typów, w tym mieszane,
- zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie z wyrażeniami: *I wish*, *I'd rather*, *I'd sooner*, *I'd prefer*, *you'd better*, *suppose*, *supposing*, *if only*, *it's high time*,
- konstrukcje bezokolicznikowe, imiesłowe i gerundialne.

- *Formy wypowiedzi pisemnej:*

- artykuł,
- rozprawka.

- *Sprawności językowe:*

- rozumienie tekstu słuchanego,
- rozumienie tekstu czytanego,
- wypowiedź pisemna,
- rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych:
test luk sterowanych, uzupełnianie luk, słotwórstwo, tłumaczenie fragmentów zdań, transformacja zdań.

Poziom dwujęzyczny

I. Wiedza:

1. Złożone struktury leksykalno-gramatyczne umożliwiające:
 - a) rozpoznawanie i właściwy odbiór tekstów kultury anglojęzycznego obszaru językowego;
 - b) formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym, ortograficznym, morfo-syntaktycznym i leksykalnym.
2. Zasady konstruowania różnych wypowiedzi ustnych i pisemnych.
3. Tradycja i realia cywilizacyjno-kulturowe anglojęzycznego obszaru językowego z uwzględnieniem elementów literatury, historii, geografii, historii sztuki, socjologii, ekonomii, polityki oraz tematyki kraju ojczystego, integracji europejskiej i kontekstu międzykulturowego.

II. Umiejętności językowe:

1. Odbiór tekstu – rozumienie ze słuchu i rozumienie tekstów czytanych, bogatych pod względem treści, o wysokim stopniu zróżnicowania tematyki oraz struktur leksykalno-gramatycznych.
2. Tworzenie tekstu – w formie wieloaspektowej wypowiedzi pisemnej:
 - a) opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności;
 - b) relacjonowanie wydarzeń;
 - c) przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii, projektów, działań;
 - d) argumentowanie;
 - e) stosowanie środków leksykalno-gramatycznych adekwatnie do ich funkcji;
 - f) pisemne wypowiedzianie się w określonej formie z zachowaniem podanego limitu słów:
 - opowiadanie;
 - opis (miejsca, osoby lub wydarzenia);
 - recenzja;
 - rozprawka typu za i przeciw;
 - rozprawka wyrażająca opinię;
 - artykuł publicystyczny;
 - list formalny.
3. Reagowanie językowe.
4. Przetwarzanie tekstu:
 - a) relacjonowanie, przetwarzanie i przekazywanie tekstów, usłyszanych lub przeczytanych w języku obcym lub ojczystym;
 - b) wyjaśnianie znaczenia materiałów ikonograficznych, np. tabel, wykresów, ilustracji;
 - c) stosowanie zmiany rejestru, stylu lub formy.

III. Umiejętność korzystania z wiedzy dotyczącej realiów cywilizacyjno-kulturowych do odbioru tekstów kultury:

1. Rozpoznawanie odniesień do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego.
2. Rozpoznawanie znaczeń metaforycznych, aluzji i symboli kulturowych.
3. Interpretowanie dzieł lub ich fragmentów w konwencjach gatunkowych i w konwencjach prądów artystycznych epoki.

IV. Struktury gramatyczne:

CZASOWNIK

1. Bezokolicznik (wszystkie formy).
2. Czasowniki posiłkowe *be, do, have*.
3. Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym:
 - a) *can* używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania;
 - b) *could* używany do wyrażenia umiejętności, możliwości w przeszłości lub w trybie warunkowym, próśb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś;
 - c) *may* używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie, *may as well*;
 - d) *might* używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych prośbach, *might as well*;
 - e) *must* używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości oraz do wyrażenia konieczności, w tym *mustn't* do wyrażenia zakazu i *needn't* do wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości lub czynności wykonanej w przeszłości;
 - f) *will* używany do wyrażenia postanowienia lub prośby, pewności oraz przypuszczenia, jak również niechęci do wykonania czegoś lub odmowy oraz charakterystycznego, typowego zachowania, w tzw. *coloured future*;
 - g) *shall* używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii oraz, w stylu formalnym, zasad i reguł, w tzw. *coloured future*;
 - h) *would* używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, próśb i ofert z *like i prefer*, *wouldn't* do wyrażania braku chęci do wykonania jakiejś czynności w przeszłości oraz charakterystycznego, typowego zachowania w przeszłości;
 - i) *should i ought to* używane do wyrażenia prawdopodobieństwa, powinności lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub przeszłości;
 - j) *dare, need, needn't have* w porównaniu z *didn't need*.
4. Tryb rozkazujący.
5. Czasowniki regularne i nieregularne.
6. Imiesłowy czynne i bierne, ich zastosowanie w równoważnikach zdań.
7. Czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów.
8. Czasowniki złożone – phrasal verbs oraz czasowniki z przyimkiem.
9. Cząsygramatyczne:
 - a) *Present Simple*;
 - b) *Present Continuous*;
 - c) *Present Perfect*;
 - d) *Present Perfect Continuous*;
 - e) *Past Simple* ;
 - f) *Past Continuous*;

- g) *Past Perfect*;
 - h) *Past Perfect Continuous*;
 - i) *Future Simple*;
 - j) *Future Continuous*;
 - k) *Future Perfect*;
 - l) *Future Perfect Continuous*;
 - m) *Future Simple in the Past* w mowie zależnej oraz zdaniach warunkowych II typu;
 - n) *Future Perfect in the Past* w zdaniach warunkowych III typu i w mowie zależnej.
10. Trybłączący.
 11. Trybprzypuszczający: perfective/continuous/non-continuous aspect.
 12. Budowa słowotwórcza czasownika.

RZECZOWNIK

1. Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne.
2. Liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki mające tylko formę liczby pojedynczej lub mnogiej lub dwie formy liczby mnogiej, liczba mnoga rzeczowników złożonych.
3. Forma dzierżawcza (*of*, Saxon genitive i double genitive).
4. Rodzaj.
5. Rzeczowniki złożone.
6. Budowa słowotwórcza rzeczownika.

PRZEDIMEK

1. Przedimek nieokreślony.
2. Przedimek określony.
3. Przedimek zerowy.

PRZYMIOTNIK

1. Stopniowanie regularne i nieregularne.
2. Użycie przymiotników z *so*, *such*, *how* i *what*.
3. Przymiotniki dzierżawcze.
4. Przymiotniki złożone typu *fair-haired*.
5. Rzeczowniki użyte przymiotnikowo, np. *a bookcover*.
6. Miejsce przymiotników w zdaniu.
7. Przymiotniki po czasownikach postrzegania.
8. Kolejność przymiotników w grupie nominalnej.
9. Przymiotniki w funkcji rzeczownika, np. *the rich*.
10. Budowa słowotwórcza przymiotników.

PRZYSŁÓWEK

1. Stopniowanie regularne i nieregularne.
2. Przysłówki *too* i *enough*.
3. Miejsce przysłówków w zdaniu.
4. Kolejność przysłówków w zdaniu.
5. Przysłówki o dwóch znaczeniowo różniących się formach, np. *hard-hardly*, *late-lately*.

ZAIMEK

1. Zaimki osobowe.
2. Zaimki dzierżawcze.

3. Zaimki zwrotne i emfatyczne.
4. Zaimki wskazujące.
5. Zaimki pytające oraz określniki pytające.
6. Zaimki względne.
7. Zaimki wzajemne.
8. Zaimki określone, nieokreślone i ilościowe:
 - a) *some, any, no, every* złożenia z nimi;
 - b) *none, either, neither*;
 - c) *many, much, few, a few, little, a little*;
 - d) *another, other, others, the other, the others*;
 - e) *every, each*;
 - f) *enough*;
 - g) *both, all*;
 - h) *either – or, neither – nor*.
9. Zaimki bezosobowe: *you, one*.

LICZEBNIK

1. Liczebniki główne.
2. Liczebniki porządkowe.
3. Liczebniki ułamkowe.

PRZYIMEK

1. Przyimki określające miejsce, kierunek, odległość.
2. Przyimki określające czas.
3. Przyimki przyczyny.
4. Przyimki sposobu.
5. Przyimki po czasownikach i przymiotnikach.

SPÓJNIK

Spójniki: *and, or, but, if, on condition that, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, in spite of, so, despite, as long as, supposing, providing/provided that, so as, even though, even if, whereas, as if, as though, no matter*.

SKŁADNIA

1. Zdania oznajmujące i pytające (pytania ogólne, szczegółowe, przeczące) w czasach: *Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Past Perfect Continuous, Future Simple, Future Continuous, Future Perfect, Future Perfect Continuous, Future Simple in the Past, Future Perfect in the Past*.
2. Zdania rozkazujące.
3. Zdania z podmiotem *it*:
 - a) dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości;
 - b) w tzw. cleft sentences;
 - c) w zdaniach w stronie biernej;
 - d) w konstrukcji z *for/of* + dopełnienie + bezokolicznik;
 - e) z *-ing*, np. *it's worth..., it's no use...*;
 - f) w konstrukcji z bezokolicznikiem.

4. Zdania z podmiotem *there*, w tym zdania typu *There's no point in..., There's no denying/telling...*
5. Pytania typu *questiontags*, *replyquestions* i *questiontags* po trybie rozkazującym, dopowiedzenia z inwersją typu: *So do I, Nor/Neither do I.*
6. Zdania z dwoma dopełnieniami.
7. Zdania w stronie biernej we wszystkich czasach, w tym:
 - a) z czasownikami *see, hear, make, help*, np. *I was made to learn it by heart. She was heard to mention that name twice.*
 - b) zdaniatypu *He is/was known to be dishonest. He is/was known to have been a spy.*
 - c) *passive infinitive*, np. *There are a lot of problems to be discussed.*
 - d) konstrukcje *przymikowe*, np. *This house hasn't been lived in for a long time.*
 - e) konstrukcje *imiesłowowe*, np. *I heard my name mentioned. She likes being praised.*
 - f) konstrukcje z *get*.
8. Pytania *pośrednie*.
9. Zdania w *mowie zależnej*.
10. Zdania *współrzędnie złożone*.
11. Zdania *podrzędnie złożone*:
 - a) *podmiotowe*, np. *What I know about him is confidential.*
 - b) *orzecznikowe*, np. *The problem is that we need help.*
 - c) *dopełnieniowe*, np. *He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party. All I did was (to) send him an apology.*
 - d) *przydawkowe ograniczające i opisujące z zaimkiem względnym lub bez (defining/nondefining clauses)*, np. *The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.*
 - e) *okolicznikowe*:
 - *celu*, np. *I did it so as to save him time. The Government passed that law in order that/so [that] this kind of antisocial behaviour could be punished.*
 - *czasu*, np. *Say your name when they ask you. Once he said it, everything changed.*
 - *miejsca*, np. *They found themselves where they had never been before.*
 - *porównawcze*, np. *Sylvia's garden is as big as Margaret's [is]. I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has]. The older I get, the happier I am. He speaks to me as if/though I were a child. He looks as if he's tired. She speaks several languages as do her parents.*
 - *przyczyny*, np. *I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home.*
 - *przystawienia*, np. *Although he was big and strong, he didn't want to fight.*
 - *skutku*, np. *I worked till late so I was tired.*
 - *sposobu*, np. *She runs her business exactly as her two brothers do.*
 - *stopnia*, np. *So much was he engaged in his work that he didn't hear anyone.*
 - *warunku* (typu 0, I, II, III i mieszane), np. *If too many people come, what shall we do? If he changed his ways, he'd have more friends. If he knew English, he'd have represented Poland at last month's conference in Great Britain. If he had gone to bed earlier yesterday, he wouldn't be so tired today.*
 - inwersja w zdaniach warunkowych;
 - *willi would* po *if*.
12. Zdania wyrażające *życzenie* lub *przyppuszczenie* z wyrażeniami *I wish, I'd rather, I'd sooner, I'd prefer, you'd better, suppose, supposing, if only, it's (high/about) time.*

13. Konstrukcje bezokolicznikowe, imiesłowowe i gerundialne:

- a) czasownik + bezokolicznik (w tym *used to* i *to be supposed to*);
- b) czasownik + rzeczownik odstępny (gerund);
- c) czasownik + dopełnienie + bezokolicznik;
- d) czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez *to*;
- e) czasownik + dopełnienie + imiesłów czynny;
- f) czasownik + dopełnienie + imiesłów bierny;
- g) konstrukcje z bezokolicznikiem typu *He was the first to come*.
- h) konstrukcje typu *I'm glad to see you*.
- i) wyrażenie *be going to*.

14. Konstrukcje *have something done*, *get sth done*, *have sb do sth*, *get sb to do sth*.

15. Zdania wykrzyknikowe.

16. Inwersja stylistyczna i inne formy emfaticzne, w tym:

- a) po wyrażeniach przeczących i ograniczających, np. *seldom*, *rarely*, *hardly*, *never*, *only*; w zdaniach typu *Rarely do I see so much enthusiasm in here eyes. Under no condition must you leave the town*.
- b) przysłówkowych okolicznikach miejsca, np. *Here comes the bride. Far in the distance was a crowd of people*.
- c) cleft sentences, np. *It was John who told me that. What I like about him is his smile*.
- d) zastosowanie *do* i *did*, np. *You do look nice today. Do come in. I did tell you*.

17. Równoważniki zdań.

* Nie określa się katalogu tematów dla egzaminu maturalnego na poziomie dwujęzycznym.